އަފްޣާނިސްތާން

ސޯވިއެޓް ޔޫނިއަން އާއި އެމެރިކާގެ ހަސްފިތުރުމުގެ ޝިކާރައަކަށް

މުޙައްމަދު ޖަލީލު ޔޫސުފް

އަފްޣާނިސްތާނުގެ ކުރީގެ ނަމަކީ ޚުރާސާން މަޤާމު އެރިޔާން ޚަޒާއިލިނުން ޝަހަރުން މިހާރު ގަނުދާ ދެއްޓެވީ ބޮޑު ބާރަށް ޔޫނިއަން ސޯވިއެޓް އޭގެ އެމެރިކާ އެވެ. މިގެ ކުރިން އެމީރުންނަށް މިފަދަ އަސްލާމީކަމް ކޮންމެއި ވަނީ އެންގެ ބޮޑު ބޮޑުތަކު ކަމަށް ސޯވިއެޓް ޔޫނިއަން އެވެ.

އަފްޣާނިސްތާނަކީ ގައުމުގެ ތަރައްގީ ވެފައިވާ 19 ވަނަ ގަރުނުގެ އާޚިރުގައި އިނގިރޭސީ ދައުލަތާއި ރޫސީ ފަރުވާ އިސްލާމީ ގައުމެއް. ބޮޑު ގައުމަށް ބަލާފައިވާ މި ގައުމުން މި ސަރަޙައްދު ސިޔާސީ ކަމެއް ފުރުމުގައި ވަނީ 1973 ގައެވެ. 1973 ގެ ކުރިން އަފްޣާނިސްތާނުގައި އޮތީ މަލަކީ ރަސްކަމެވެ. މި ރަސްކަން ވައްޓާލީ 1973 ގައި މުޙައްމަދު ދާއޫދު ގެނައި އިންގިލާބުކަމުނެވެ. އިންގިލާބުގެ ފަހު ޖުމްހޫރީ ވެރިކަމަކަށް އަފްޣާނިސްތާން ބަދަލު ކުރިއިރު ގައުމަށް އިސްލާމީ ވެރިކަމެއް ގެނައުމުގެ އަޑުތައް މަސައްކަތްކުރި ދާއޫދު ދައުލަތުގެ އެކުވެރިކަމެވެ. ނަމަވެސް ސޯވިއެޓް ޔޫނިއަން އަށް ތާއީދުކުރާ ވެރިކަމަކާ ބަދަލު ކުރަން ދާއޫދާ ދެކޮޅު 1978 ގައި އެނާ ވެރިކަމުން ދުރުކުރުމަށްފަހު އިންގިލާބެއް ގެނައެވެ. މި އިންގިލާބުގެ ފަހުގައި ތިއްބެވީ ޕީޕަލްސް ޑިމޮކްރެޓިކް ޕާޓީގެ އަސާސީ އަދިސަރުކާރު ކަމަށްވާ ނޫރު މުޙައްމަދު ތަރާކީ އާއި ޙަފީޡުﷲ އަމީނެވެ.

އިންގިލާބުން ފަހު ތަރައްގީ ކުރުމުގެ މަގުން އިސްލާމީ ބައިވެރިވި ބަޔަކު މަސައްކަތްކުރި ކުރިއެރުމެއް ނުވެ މުސްލިމުންގެ ބޮޑު ބައެއް ގެންގުޅުނު ދީނަށް އިސްލާމީ ތަރާއްޤީ ބައެއް ދިމާލަށް ގެންދިޔައެވެ. ނަމަވެސް ސަރުކާރު ޚިލާފަށް ވެރިކަމުގެ ނިޒާމާ ގުޅިގެން 1979 ގައި ބަޣާވާތް ދެކޮޅުން ހިނގާފައި

ބޮޑު ބައިވެރިވެ ފެނިއްޖެ. މި ބައިވެރިވުމަކީ އަފްޣާނިސްތާނުގެ ބޮޑު ބައެއް ގައުމީ ނަސްލީ އަދި ގޮތުން ޤަބީލާގެ ދަރަނި ދިނުމެވެ. އެއަށްފަހު ބަޣާވާތް ވެރިކަމުން ދުރުކުރުމަށް އެނާ އަމަލުތައް ކަންކުރިއެވެ. ބަޣާވާތް އެންމެ ވެރިކަމުން އިސްލާމް ފަށައިގަތީ ޙަފީޡުﷲ އަމީނެވެ. އެނާގެ ވެރިކަމުގައި (1979 ވަނަ އަހަރުގެ ޑިސެމްބަރު މަހުގެ 25 ވަނަ ދުވަހު) ސޯވިއެޓް ޔޫނިއަނުގެ ސިފައިން އަފްޣާނިސްތާނަށް

އެރިއެވެ. ސޯވިއެޓް ސިފައިން އަފްޣާނިސްތާނަށް އެރި އަފްޣާނިސްތާނުގެ ޕްރެޒިޑެންޓް ޙަފީޒުﷲ ގެ ގަތުލު ހިފައިގަނެވީ ސޯވިއެޓް ޕާޓީ (ޕީޕަލްސް ޑިމޮކްރެޓިކް ޕާޓީ) ގެ ބަބްރަކް ކާމާލަށް ވެރިކަން ދެއްވާލުމަށް ޙަފީޒުﷲ ގަތުލުކުރެވުނެވެ. ސޯވިއެޓް ސިފައިން އަފްޣާނިސްތާނަށް ވަދެ ވެރިކަން ކާމާލް އާއި ގައުމުގެ މުޖުތަމަޢު ސަރަޙައްދުތަކުގެ އަމުރުގެ ބާރު ދަށަށް ގެނައެވެ. އަދި ޙަފީޒުﷲ އަމީން އަވަހާރަ ކުރެވުނު އަފްޣާނިސްތާނުގެ ވެރިކަން ކާމިލް ސޯވިއެޓް ޙިމާޔަތް ކަމަށް ބަލައިގަތެވެ. ކާމާލް ބޮޑު ފިކުރު ޕަރަސްތު މުސްލިމުން ގެންދިޔައެވެ. އެނާ މުސްލިމުން ކަމުގައިވާ އަފްޣާނިސްތާނުގެ އާދައިގެ އާއި އިސްލާމީ ދީނާ ދެކޮޅު ގައުމުގެ މުޖުތަމަޢު ކަމުގައި ބޮޑެތި ބަދަލު އިސްލާމީ އަދި އިޖުތިމާޢީ އިސްލާމީ ގޮތުގައި ގެންނަވަމުންނެވެ. ނަމަވެސް ވެރިކަމުގެ ނުޒާމު ބެލެނިވެރިކަމާއި ގެއްލުން އަރައިގެން ސޯވިއެޓް ސިފައިންގެ މުޤާބިލުގައެވެ. އަނެއްކާވެސް އާނާގެ

ވެރިކަން އަފްޣާނިސްތާން ގެންގުޅުނު ގައުމުތަކުގެ ތެރެއިން އަފްޣާނިސްތާނާ ހަމައަށް ސޯވިއެޓް ޔޫނިއަނާއި އެއްބަސްވެ ކުރަމުން ގެންދިޔަ ފިކުރުތަކުގެ ބޮޑު ބައެއް ސިފައިން ގެނެސް ހަރަކާތް ކުރައްވައެވެ. އަދި އެމެރިކާ އާއި ގަވާއިދުގެ ގޮތުގައި ސޯވިއެޓް ސިފައިން ކުރިމަތިލާން ފަށާތީ ދާއިމީ ފަރާތެއް ނެތި ސޯވިއެޓް ޔޫނިއަނާއި އެއްބަސްވެ ދިޔައީ ސަރުކާރު ބާރުތަކުގެ ސިފައިން ބަލާލެވުނު ދެ އިސްލާމީ ގައުމެއް ކަމަށް ވެގެން ކިތަންމެ ބައެއް ދެކޮޅު ހަދައިގެން ކުޑަ ކުޑަ ޢަމަލުތަކާ ތެރެއިން ސޯވިއެޓް ސިފައިން ދިމާލަށް ބާރު ހިނގައިގެން ދިޔައީ ފުލުހުން އާއި ރަސްމީ ސިފައިން ސޯވިއެޓް ސިފައިންނާ ހަނގުރާމަ ކުރަމުންނެވެ. އާދައިގެ ދާއިރާގެ ބާރުތައް އަފްޣާނިސްތާނުގެ ގަނޑުފަނޑުގައި އިސްލާމީ ފަރާތްތަކުން އެކު ބަޔަކު ޖަމާޢަތެއްގައި ބިނާވި މުޖާހިދުންގެ ސިފައިން އާއި އަދި ވެސް ބޭރުގެ ވެރިކަމުގެ ތަޢާރުފުވެގެން އަފްޣާނިސްތާނުގައި ބޮޑު ބަޔަކު ސޯވިއެޓް ޔޫނިއަނުގެ ކުރިމަތީގައި ފޯރުކޮށްދިން އެއްބާރުލުން ޖަމާޢަތްތަކުގެ ސޯވިއެޓް ސިފައިންގެ ދިވެހިން ސޯވިއެޓް ސިފައިންނާ ހަނގުރާމަކުރަމުން އަފްޣާނިސްތާން

އަފްޣާނިސްތާނަށް އައި މުސީބާތް.
ރޫސީ ސިފައިން ބަލިކޮށް އަފްޣާން
ބިމުން އުދުހުން ފެއްސާލުމުންފަހު
އަމިރިކާއާ ދުނިޔޭގެ މުޖާހިދުން ޖިހާދު
ފުރި ގައުމުގެ ހަނގުރާމައިންފަހު
ސަރުދާރު އަބްދުއްރަސޫލު ސައްޔާފް އާއި ގަލްބުދީން
ގައުމުތަކާއި އަމިރިކާ ސިފައިން
ފައި ހަރަކާތްތެރިވެވުނު. މިގޮ
ތުން ފަލަސްތީނުގެ ބަޔާއި
ބޮސްނިޔާ ފިލިޕީނުގެ މުސްލިމުން
އިސްރާއީލުން ހިންގުމުން ގެންދާ
ޖަރީމާތަކާ ދެކޮޅަށް އަމިރިކާ
ނުހިފި އަދި ތާއީދު ކުރާ
މަސްއޫލިއްޔަތު އަމިރިކާއާ ދުނިޔޭގެ މުސްލިމުން
ޖިހާދު ފުރި ސަޤާފަތްތަކުގެ ވަރުގަދަ ހިތްވަރު ކަނޑާލި.
ސިޔާސީ ސިފައިން އަފްޣާނިސްތާން ބޮޑުމުން ނިކުތުމަ
ސިޔާސީ ދުނިޔޭގެ އަސްލު ފުރާ ބަޔަކު މިހާރު
ގެރިލާވޯރު ވީ. 1989 ގައި ގެރިލާވޯރު މިޔަށް ނިކުތުމަ
ސިޔާސީ ސިފައިން އަފްޣާން ބިމުގައި ބަލިވެ މުޖާހިދުންނާ
ކުރިމަތި ވުމުގައި ވަކިކުރަކަން އުމުރުން ނާކާމިޔާބުވުން
ދިއުމާ ގުޅިގެންނެވެ. މިގޮ އިތުރުން ސިޔާސީ ސިފައިން
އަފްޣާނިސްތާނުގައި ބޮޑު އަބަދުން ހިނގުމުން އާދައިގެ
ބޮޑު ހަރަދުކޮށް ގެރިލާވޯރުގެ މިނިސްޓަރުގެ ފާހަގަވެ
މަގުސަދު އެއްސަލަވެ. ސިޔާސީ ސިފައިން
އަފްޣާނިސްތާން އަޙުމާ ގޮވިގެން ހިނދު ނުވައަހަރުގެ
ދެގު ހަނގުރާމާގެ މުޅި އަފްޣާނިސްތާނުގެ ވިލާބައިކުރަ
ދަބައި ފުރިޖުރިޖު ވީއެވެ. އާބާދީގެ ދަބައިކުރަ އެއްބައި
މީހުން މަރުވެ ޖަހަމުވެ އަދި ރަފާއީޖީންނަށް ވިއެވެ.
ވެއްޖެއާ ސިއްހަތާއި އިޤްތިޞާދީ ހާލަތުވެއެވެ.
އަފްޣާނިސްތާނުގެ ހަޔާތް
އަދި ހަނގުރާމަ ފުރިހަ 1989 ގައި
ސިޔާސީ ސިފައިން އެކަށައިގެން
ފެބުރުއަރީ. ސިޔާސީ ސިފައިން ހަމަ
ފެބުރުއަރީ އަފްޣާނިސްތާނުގެ ސަރަހައްދު
ވަކިވެގެން މުޖާހިދުން މަސައްކަތް
ފުރިއެވެ. ސިޔާސީ ސިފައިން ފެބުރުގެ
މިން އަހަރު ކުރިން ބަލަހަށް ކަރުދާސްގެ
ބަދަލުގައި ޑރ. ނަޖީބުﷲ ކޮމިއުނިސްޓު ދައުލަތް
ހަރުން ބެހެއްޓި ކަމަށްވާ ޖެނ. ނަޖީބު
ﷲ އަފްޣާނިސްތާނުގެ ވެރިކަމަށް ވަނީ
އިސްތިޢުފާ ދީ އެވެ. އެއަށްފަހު އާނާ

ރައީސް ރަބާނީ ރަޝީދު ދޯސްތުމް އިސްތިޢުފާ ކުރިއްވި 1987
ވަނަ އަހަރުގެ ނޮވެމްބަރު މަހުގެ ދެވެނަ. ނަޖީބު ﷲގެ
ސަރުކާރު ވައްޓާލުމަށް މުޖާހިދުން މުޅި
އަފްޣާނިސްތާނުގައި ޖިހާދު ކުރަން ފެށިއެވެ. އަދި
އަބްދުއްރަޝީދު ދޯސްތުމް އާއި އަޙްމަދު ޝާހް މަސްޢޫދުގެ
ބާރުވެރިކަން 1992 ގައި ކާބުލް ހިފައި ނަޖީބުﷲގެ
ސަރުކާރު ވައްޓާލިއެވެ. އެއަށްފަހު ވެރިކަމަށް އިސްތިޢުފާދީ
ރަބާނީ ނަސްރުގެ ބާރުވެއް ކަމުގައި ބުރުހާނުއްދީން
ރައްބާނީ އެވެ. އަދި ހަނގުރާމަ ހުއްޓުމަށް
އަފްޣާނިސްތާން ސިވިލް ގެރިލާތަކުގެ ރައްބާނީގެ
ސަރުކާރު މުޅިން ނާކާމިޔާބު ވިއެވެ. އަފްޣާނު އަދި
ހަނގުރާމައާ ބާރުގަދަ ބައެއްގެ ގޮވެގައި ޕާކިސްތާން
ޖަމާޢަތް ފުރިވި 1994 ގައެވެ. ފާކިސްތާނުގެ މަދަދާއި
އެކު 1996 ގެ ސެޕްޓެމްބަރު މަހު ޕާކިސްތާން ކާބުލް
ހިފައި ރައްބާނީގެ ވެރިކަން ވައްޓާލިއެވެ. އަދި ރައްބާނީއާއި

އާންމުގެ ސަރުކާރުގެ ބޮޑު
އަފްޣާނިސްތާނުގެ އެއްބާރު
ފުއްޓަވައި ވަޒީރުގެ އިތުރުން
ޕާކިސްތާނާއި ދަރުސޮޅު
ހަނގުރާމާ ފުއްޓޭވިއެވެ.

ޕާކިސްތާނާއި އަފްޣާނިސްތާނުގެ
ހަރަދު ކުރިނުނަން
ނިސްބަތްވާ ގޮތުން ދޭ
ޖުމްހޫރިއްޔާ. ކާބުލު ހިފުމަށް
އަފްޣާނިސްތާނުގެ ހަނގުރާމައިގައި
ހަނގުރާމާއި ބަދަލު ގޮސް ބާކީ
ކާބުލްގެ އެތައް ރޮއްޖެ ހިޖުރަކޮށް. ސިޔާސީ
ސަރުކާރު ގާއިމު ކުރި ބައި ކުރަމުން ދިޔައީ
ވަރަށް ހިތާމަވެރި ގޮތުގައި ކާބުލު ހިފާ ޕާކިސްތާން ވެރިކަމެވެ.
ސިޔާސީ އަފްޣާނިސްތާނު ވެރިކަމާއި ދެކޮޅަށް ޤައުމުތަކުގެ
އެކު ބޮޑު ބަޔަކު ހަނގުރާމާ ހަމަނުޖެހުމާ ވިޔަނުވެއްޖެ
އަފްޣާނިސްތާން ހުރިހާ ވެރިއެއްހާ ދެކޮޅު ސިޔާސީ
ހަމަ ހަނގުރާމަ ޖަހައިގެން ކާނާ ބޮޑުވެ
ދަނޑުވެރިން ހަލާކުވެގެން ދިޔައެވެ. އަފްޣާނިސްތާން
ޕާކިސްތާނުގެ އެހީއާއި ތިބޭ ސަފާރަތް ފަހަރާ
ހަނގުރާމަ ކުރިން ކުރިއެރުމާ ހަނގުރާމައިގެ
ހަނގުރާމަޔާ ޚިލާފު ހިތްވަރު ބިނާކުރަމުން
ހަރަކާތްތެރިވެއެވެ. ސިޔާސީ އިތުރުން ވެރިކަން
ސަރުކާރު ސިޔާސީގައި ޖަގަހަ ދުނިޔެ އެކަމަކު ހިތްވަރު
ދިނުމުގައި ގަބޫލުކޮށް ބިރު ހަރަކާތްތެރި ގޮތުގެ
ޓަކައި އެއިރަކު ޤަބީލާތަކާއި އަފްޣާނިސްތާނުގެ
ހަމަ ބައި ނޫން ބަޔަކު
ހަރަކާތްތެރިވާ ޚަރަދުތަކެއް ދައުލަތަށް
ދަތި ސިއްޙަތާ ބޮޑު ޚިޔާނާތެއް ނުވެއެވެ. ސިއްޙަތާ
ވެއްޖެ އަދި ހިމާޔަތް ކުރިމަތިވެ
ކުރިން ދެކެވޭ ތިޔަބައި ވެސް އެ ދެތިން
ދަތި ފަހަރެއް ނެތެވެ. މި ހަރަކާތްތަކުގައި
ގެންގޮސް އަދި ހިތާމަކުރެވެ ދަނި
އަފްޣާނިސްތާނުގެ ހަނގުރާމައިގެ ގެއްލުން
ނުވާގޮތް ބަޔަކު ޝަހީދުވެއެވެ. އަހަރުތަކުން
މީހުން އަފްޣާނިސްތާނުގެ ބަޔަކު ފަހަރުއާއި
ދަރުބާރު އުފެދޭ ޚާރިޖީ ގަޔާ އެހީވެ
ހަރަކާތްތެރިވާ ޤައުމުތަކުގެ ބެހެއްޓުމަށް ގެއެއް
އަށްޓަކައި ސަލާމަތް ވެއެވެ. ❁